

WPŁYW TRENDÓW NA CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Opracowanie

• **infuture**
• **institute**

ul. Plac Porozumienia Gdańskiego 1
80-864 Gdańsk
<http://infuture.institute>

Tekst i realizacja badań

Natalia Hatałska

Redakcja i korekta

Barbara Kaszubowska

Opracowanie graficzne

Dorota Szweda

Gdańsk, październik 2022

Partner projektu

Trzeba rozpoznać
zniszczenia, które się
dokonało, jeśli chce się
je przekroczyć¹.

SPIS TREŚCI

4	Wstęp
8	Executive summary
10	Metodologia i proces badawczy
15	Wpływ trendów na realizację celów zrównoważonego rozwoju
34	Droga do przyszłości
38	Załącznik 1: definicje celów zrównoważonego rozwoju
40	Załącznik 2: definicje trendów

1. Jonathan Lear, *Nadzieja radykalna. Etyka w obliczu spustoszenia kulturowego*, przeł. Marcin Rychter, Biblioteka Kwartalnika Kronos, Fundacja Augusta hr. Cieszkowskiego, Warszawa 2013, s. 163.

Wstęp

Przyznaję szczerze – pisanie tego raportu nie było łatwe. Świadomość, że cele zrównoważonego rozwoju wyznaczone w ramach Agendy 2030 mają małe szanse na realizację w terminie, nie napawa optymizmem. A jednak paradoksalnie to właśnie z tych pesymistycznych danych płynie nadzieja. Po pierwsze, pozwalają one w obiektywny sposób ocenić powagę sytuacji, w której się znaleźliśmy. Po drugie, ich celem nie jest wieszczenie katastrofy, przekonywanie, że nasz świat chyli się ku upadkowi. Przeciwnie – uzyskane wyniki wskazują konieczność zmiany dotychczasowego kursu i podpowiadają nowy. Mają być swoistym wsparciem dla determinacji potrzebnej do prac nad reformulowaniem istniejącego porządku. Przedstawiona w raporcie szczegółowa analiza wpływu trendów na cele zrównoważonego rozwoju wskazuje bowiem jednoznacznie, w jakich obszarach powinniśmy pracować, co wzmacniać, a czemu przeciwdziałać – by zrealizować zamierzenia, które jako świat postawiliśmy przed sobą.

Wyniki przeprowadzonych badań mają również pokazywać, że postęp wciąż jest możliwy; że dzięki precyzyjnej diagnozie tego, co spowalnia realizację celów zrównoważonego rozwoju, można skupić się na najistotniejszych problemach i w konsekwencji sprawić, by nasz świat stał się lepszym miejscem do życia. Dane te mają również uświadomić nam, że przyszłość nie jest jakimś nieokreślonym konstruktem, który czeka na nas w oddali, ale jest bezpośrednią konsekwencją naszych działań tu i teraz; że jest jedynym miejscem, które wciąż możemy zmienić.

fot. Agencja YouAre Welcome

Pracując nad tym raportem, przyświecała nam również myśl, że cele zrównoważonego rozwoju nie powinny być tylko inspiracją; jakąś odległą obietnicą, o której wiele się mówi, a która niekoniecznie przekłada się na realne działania.

Mam zatem ogromną nadzieję, że raport, który trzymacie Państwo w rękach, nie będzie po prostu kolejnym raportem dotyczącym zrównoważonego rozwoju, ale stanie się punktem wyjścia. Impulsem do działania.

Natalia Hatałska
CEO, infuture.institute
Gdańsk, wrzesień 2022

W 2017 roku z inicjatywy CSR Consulting powstała kampania 17 Celów. Jej ideą było i jest nadal mobilizowanie biznesu do efektywnych działań na rzecz Agendy 2030 na polskim rynku. Początkowo sprawa wydawała się jasna, a wyznaczone w Agendzie cele – oczywiste. Jednak kiedy w 2020 roku dokonano pięcioletniego podsumowania realizacji celów, okazało się, że przed nami bardzo długa droga, że trzeba się zaangażować jeszcze mocniej. Zwłaszcza że patrząc na badania – zarówno te światowe, jak i krajowe – ocena aktywności biznesu jako sektora jest zdecydowanie negatywna. Coraz częściej natomiast pojawiają się głosy o rosnącym zjawisku SDG washingu.

Widzieliśmy również firmy, które chciały wprowadzać realną zmianę, ale nie wiedziały jak. Coraz częściej słyszeliśmy: cele wydają się bardzo inspirujące i perspektywiczne, lecz potrzebujemy konkretów. Jak nasza branża może się w praktyce włączyć w ich realizację? Jak efektywniej możemy zmieniać biznes i odpowiadać na te wyzwania? Jak łączyć to myślenie z budowaniem nowych strategii biznesowych? Bo cele zrównoważonego rozwoju są jak wielowymiarowa kostka Rubika. Powiązane ze sobą duże obszary i wiele zagadnień, które nie są łatwe do przełożenia na codzienny język biznesu.

Od dawna zastanawiamy się, jak trafić z ideami Agendy 2030 do przedsiębiorców jeszcze skuteczniej. Jak pokazać tkwiący w Agendzie potencjał i inspiracje do zmiany procesów i produktów w taki sposób, aby odgrywać kluczową rolę w zmianie kierunku nowego modelu rozwoju. Takiego rozwoju, który odpowiada na wyzwania społeczne, etyczne i środowiskowe. Rozwoju, którego jedynym wyznacznikiem nie są już tylko rosnąca konsumpcja i sprzedaż.

Jednym z narzędzi, którymi posługujemy się na co dzień w dialogu z naszymi klientami, jest Mapa Trendów infuture.institute. Byliśmy przekonani, że połączenie tych dwóch perspektyw – mapy trendów i celów Agendy – pozwoli wyciągnąć inspirujące dla biznesu

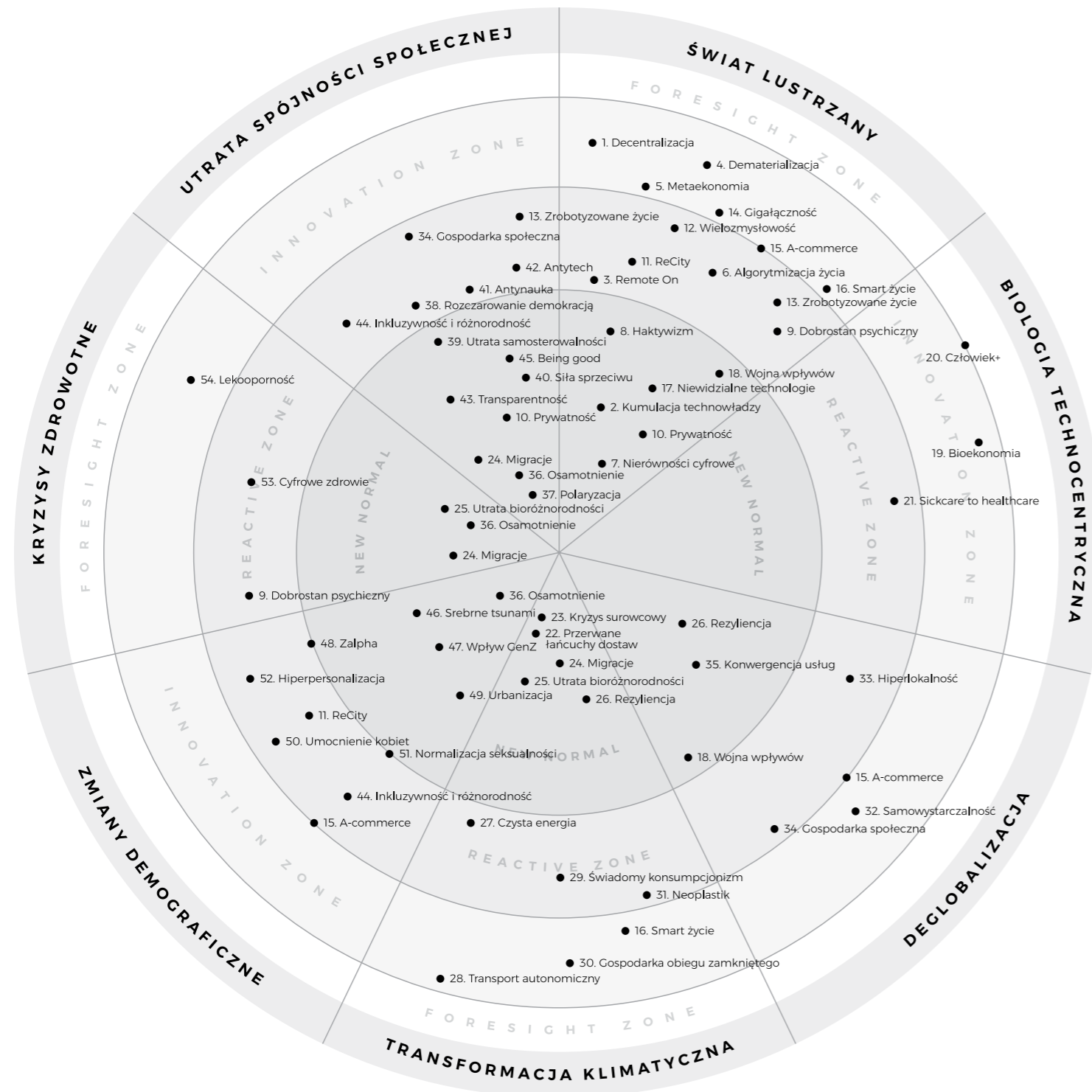
wnioski. I tak, dzięki genialnemu narzędziu stworzonemu przez Natalię Hatałską, możemy dziś analizować wpływ trendów na cele zrównoważonego rozwoju.

Raport, który mają Państwo przed sobą, to symbol nowego myślenia o tym, jak rozwijać biznes, jak realizować ambitne wizje w zgodzie ze środowiskiem, potrzebami społecznymi czy wręcz najważniejszymi potrzebami człowieka. A to jedyna droga do odpowiedzi na wyzwania, przed którymi stoi dziś świat.

Sam raport, choć przeciekawy, jest tak naprawdę punktem wyjścia. Wskazał nam on bowiem obszary, które pilnie wymagają stworzenia konkretnych strategii działań, aby Agenda 2030 stała się rzeczywistością. Do ich realizacji potrzebujemy ambitnych liderów. Takich, którzy nie boją nowych, nieszablonowych rozwiązań i wytyczania alternatywnych ścieżek rozwoju. Bo przecież Agenda 2030 to nie tylko ambitny dokument. To nie tylko droga do ratowania świata, jaki znamy – to droga do stworzenia go w lepszej wersji.

Małgorzata Greszta
Partner Zarządzająca CSR Consulting,
prezeska Zarządu Fundacji Kampania 17 Celów

MAPA TRENDÓW INFUTURE.INSTITUTE

17 CELÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Executive summary

1. Od dwóch lat świat nie dokonuje żadnego postępu w obszarze realizacji celów. Na taki stan rzeczy ma wpływ bardzo wiele kwestii, w tym nakładające się w ostatnim czasie kryzysy zdrowotne (pandemia COVID-19) i te związane z bezpieczeństwem na świecie (wojna na Ukrainie).

2. W 7-stopniowej skali (od -3 do +3) wskaźnik wpływu wszystkich trendów na wszystkie cele zrównoważonego rozwoju wynosi 0,6, co oznacza, że w rzeczywistości świat stoi w miejscu, jeśli chodzi o postęp w realizacji ustalonych założeń.

3. Jedynym megatrendem, który uzyskał wskaźnik powyżej 1 i tym samym pozytywnie wpływa na realizację celów (tzn. pozwala na ich wykonanie o czasie lub wcześniej), jest megatrend biologia technocentryczna, w którego skład wchodzi takie trendy, jak bioekonomia, człowiek+ oraz sickcare to healthcare (wszystkie definicje trendów znajdują się w załączniku 2).

4. Megatrendy, które uzyskały najniższy wskaźnik i tym samym najbardziej spowalniają realizację celów, to: kryzysy zdrowotne (wskaźnik na poziomie 0,1), utrata spójności społecznej (wskaźnik na poziomie 0,2) oraz świat lustrzany (wskaźnik na poziomie 0,3).

5. Największy pozytywny wpływ na realizację celów zrównoważonego rozwoju mają takie trendy jak: niewidzialne technologie, gigatętność, czysta energia, świadoma konsumpcja, gospodarka obiegu zamkniętego, gospodarka społeczna, inkluzywność i różnorodność oraz umocnienie kobiet.

6. Największy negatywny wpływ na realizację celów zrównoważonego rozwoju mają takie trendy jak: kumulacja technowładzy, nierówności cyfrowe, kryzys surowcowy, przerwane łańcuchy dostaw, rozczarowanie demokracją, polaryzacja oraz antynauka.

7. Największą szansę na realizację zgodnie z założeniami Agendy 2030 ma obszar związany ze wzrostem gospodarczym, w którego skład wchodzi takie cele jak: wzrost gospodarczy i godna praca oraz innowacyjność, przemysł i infrastruktura. Obszar ten uzyskał najwyższy wskaźnik (1,0) ze wszystkich ośmiu analizowanych obszarów zrównoważonego rozwoju. Najniższy wskaźnik – zaledwie 0,3 – uzyskał natomiast obszar godność, w którego skład wchodzi takie cele jak: koniec z ubóstwem, zero głodu, mniej nierówności, równość płci.

8. Samo podejmowanie aktywności, których celem jest wspieranie trendów bądź przeciwdziałanie im po to, aby zrealizować cele określone w ramach Agendy 2030, jest dziś niewystarczające. To, co jest nam potrzebne, to równoczesna zmiana na głębszym poziomie, tj. na poziomie społeczno-kulturowym. Cztery główne obszary, które wymagają podkreślenia to: umiejętność myślenia o przyszłości, umiejętność myślenia systemowego, współpraca i solidarność oraz zmiana w rozumieniu tego, czym jest postęp.

Metodologia i proces badawczy

Kontekst

W latach siedemdziesiątych XX wieku Klub Rzymski opublikował głośny raport *Granice wzrostu*, który jednoznacznie wskazywał, że nieograniczony wzrost (gospodarczy, populacji, zużycia zasobów etc.) w systemie o ograniczonych zasobach (Ziemia) jest niemożliwy do zrealizowania; że prędzej czy później taki model funkcjonowania będzie musiał się załamać. Naukowcy przedstawili symulacje pesymistycznych scenariuszy, jakie mogą się wydarzyć, jeśli żadne kroki przeciwdziałające załamaniu systemu nie zostaną podjęte, a lata 2000-2020 nazwali wprost epoką możliwych katastrof. Choć główna rekomendacja wynikająca z raportu, tj. ograniczenie wzrostu, nie została ani przyjęta, ani zrealizowana, raport ten zapoczątkował działania w obszarze szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju. Świat zrozumiał również, że wyzwania, przed którymi staną (zmiany klimatyczne, utrata bioróżnorodności, zanieczyszczenie środowiska, kryzys energetyczny, kryzys żywnościowy, niepokoje społeczne, nierówności), są na tyle duże, że nie mogą być już realizowane samodzielnie, wewnątrz poszczególnych krajów, ale konieczna jest bliska współpraca pomiędzy państwami. Agenda 2030 ustalona w 2015 roku w Nowym Jorku przez 193 kraje członkowskie ONZ jest strategią dla świata, która bierze wszystkie te kwestie pod uwagę. Agenda 2030 wyznacza siedemnaście celów, a w ich ramach 169 zadań, których realizacja ma pozwolić na to, by świat stał się lepszym miejscem do życia dla wszystkich. Niestety, do końca wykonania planu zostało osiem lat, a świat nie osiąga wyraźnych postępów w obszarze ustalonych priorytetów. Dodatkowo kwestie, które w dużej części udało się wyeliminować (skrajne ubóstwo, głód), na skutek pandemii COVID-19 oraz wojny na Ukrainie znów wykazują trend spadkowy.

Cel

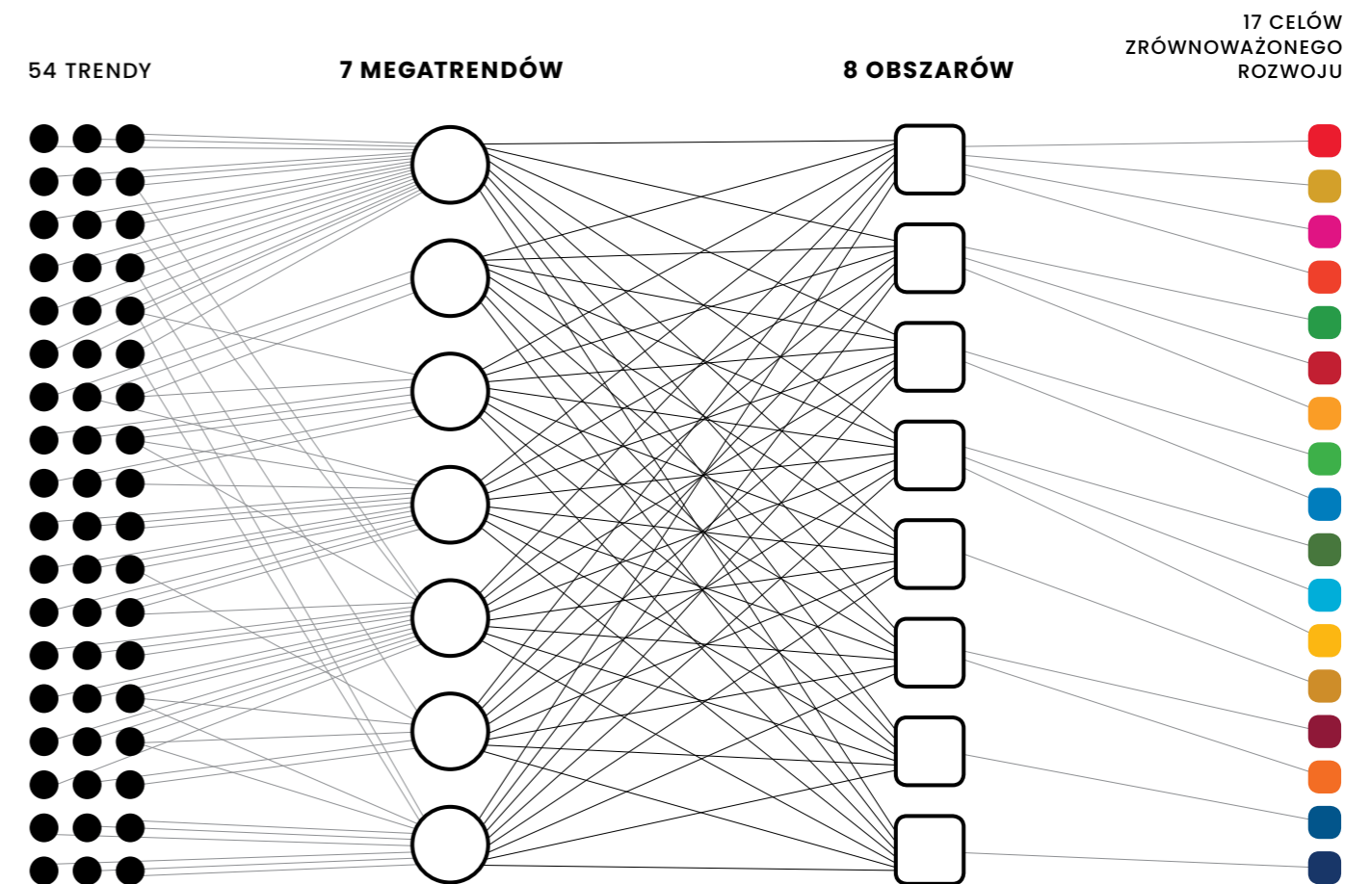
Aby przyspieszyć działania świata na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju, lata 2020-2030 zostały nazwane Dekadą Działania (Decade of Action). Aktualnie powstaje wiele raportów i inicjatyw, które przedstawiają rekomendacje dotyczące tego, jak zdążyć z realizacją celów do 2030 roku. Żaden ze znanych nam dokumentów nie uwzględnia jednak analizy wpływu trendów na cele zrównoważonego rozwoju. Wychodząc z założenia, że przyszłość jest jedynym miejscem, które można zmienić, postanowiliśmy zbadać, jak aktualne trendy wpływają na realizację celów; czy jest to działanie pozytywne (przyspieszające realizację celów), czy negatywne (spowalniające ją); czy istnieje wpływ na rodzaj realizowanego celu, to znaczy, czy któryś z celów dzięki trendom realizowany jest bardziej, a któryś mniej. Analiza taka w dalszych etapach pozwala bowiem na podjęcie konkretnych kroków umożliwiających przyspieszenie realizacji celu lub odwrócenie jego spowolnienia. Co istotne, kroki te mogą być podejmowane na wszystkich poziomach: biznesowym, społecznym i regulacyjno-prawnym.

Metoda

Jako główne narzędzie do oceny wpływu trendów na cele zrównoważonego rozwoju wykorzystana została asymetryczna macierz relacji. Umożliwia ona bowiem porównywanie zależności między dwoma różnymi obszarami – 54 trendami z mapy trendów 2022 (por. załącznik 1 i 2) oraz 17 celami zrównoważonego rozwoju. Ze względu na ogromną liczbę zależności (łącznie 918) wprowadzono dodatkowy poziom analizy – trendy zostały przypisane do siedmiu megatrendów (świat lustrzany, biologia technocentryczna, transformacja klimatyczna, deglobalizacja, utrata spójności społecznej,

kryzysy zdrowotne, zmiany demograficzne), a cele zrównoważonego rozwoju do ośmiu obszarów (godność, jakość życia, różnorodność biologiczna, czyste środowisko, odpowiedzialna konsumpcja i produkcja, wzrost gospodarczy, pokój, partnerstwa) – por. tabela 1 i 2. Pozwoliło to analizować dane na co najmniej dwóch wymiarach:

- szczegółowym – wpływ konkretnego trendu na konkretny cel;
- ogólnym – wpływ megatrendu na dany obszar.

Źródło: Opracowanie własne, infuture.institute, 2022.

Tabela 1.
54 TRENDY W PODZIALE NA MEGATRENDY

ŚWIAT LUSTRZANY	BIOLOGIA TECHNOCENTRYCZNA	TRANSFORMACJA KLIMATYCZNA
Decentralizacja Kumulacja technowładzy Remote On Dematerializacja Metaekonomia Algorytmizacja życia Nierówności cyfrowe Haktywizm Dobrostan psychiczny Prywatność ReCity Wielozmysłowość Zrobotyzowane życie Gigałączność A-commerce Smart życie Niewidzialne technologie Wojna wpływów	Bioekonomia Człowiek+ Sickcare to healthcare	Przerwane łańcuchy dostaw Kryzys surowcowy Migracje Utrata bioróżnorodności Rezyliencja Czysta energia Transport autonomiczny Świadoma konsumpcja Gospodarka obiegu zamkniętego Smart życie Neoplastik
	DEGLOBALIZACJA	
	Samowystarczalność Rezyliencja Hiperlokalność A-commerce Gospodarka społeczna Wojna wpływów Konwergencja usług	
UTRATA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ	KRYZYSY ZDROWOTNE	ZMIANY DEMOGRAFICZNE
Osamotnienie Polaryzacja Rozczarowanie demokracją Utrata samosterowalności Siła sprzeciwu Antynauka Antytech Transparentność Migracje Inkluzywność i różnorodność Being good Prywatność Zrobotyzowane życie Gospodarka społeczna	Dobrostan psychiczny Osamotnienie Cyfrowe zdrowie Lekooporność Migracje Utrata bioróżnorodności	Srebrne tsunami Wpływ GenZ Zalpa Urbanizacja Inkluzywność i różnorodność Umocnienie kobiet Osamotnienie ReCity Normalizacja seksualności A-commerce Hiperpersonalizacja

Źródło: Opracowanie własne, infuture.institute, 2022.

Tabela 2.
17 CELÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W PODZIALE NA OBSZARY

GODNOŚĆ	JAKOŚĆ ŻYCIA	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA
Koniec z ubóstwem	Dobre zdrowie i jakość życia	Życie pod wodą
Zero głodu	Dobra jakość edukacji	Życie na lądzie
Mniej nierówności	Zrównoważone miasta i społeczności	
Równość płci		
CZYSTE ŚRODOWISKO	KONSUMPCJA	WZROST GOSPODARCZY
Działania w dziedzinie klimatu	Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja	Wzrost gospodarczy i godna praca
Czysta woda i warunki sanitarne		Innowacyjność, przemysł, infrastruktura
Czysta i dostępna energia		
POKÓJ	PARTNERSTWA	
Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje	Partnerstwa na rzecz celów	

Źródło: Opracowanie własne, infuture.institute oraz CSR Consulting, 2022.

Zaproponowaliśmy nieco inny podział celów na obszary niż stosowany standardowo w opisie Agendy 2030. Naszym zdaniem odzwierciedla on lepiej zadania opisane w poszczególnych celach, a jednocześnie nazwa obszaru wskazuje pożądany kierunek zmian.

POZIOM WPŁYWU TRENDÓW NA CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Poziom wpływ trendów na cele zrównoważonego rozwoju oceniany był w 7-stopniowej skali, od -3 do +3, gdzie:

- -3 oznacza bardzo silny, negatywny wpływ na realizację danego celu, czyli działanie na niekorzyść celu oraz opóźnienie jego realizacji,
- 0 oznacza brak wpływu danego trendu na realizację danego celu,
- +3 oznacza bardzo silny, pozytywny wpływ danego trendu, czyli działanie na korzyść celu, to jest planowa realizacja celu lub jego szybsze ukończenie.

Oceny dokonywało łącznie trzydziestu jeden ekspertów z różnych obszarów – humanistów, ekonomistów, naukowców, przedstawicieli biznesu, osoby odpowiadające za wdrożenia rozwiązań technologicznych, specjalistów od zrównoważonego rozwoju. Ocena dokonywana była przez każdego eksperta indywidualnie, za pomocą ankiety internetowej. Ocena każdego z ekspertów miała tę samą wagę.

Po zebraniu danych od wszystkich ekspertów wyniki zostały uśrednione, dzięki czemu wpływ trendów/megatrendów na realizację celów/obszarów został określony na trzech poziomach:

ocena -3 do -1
REGRES

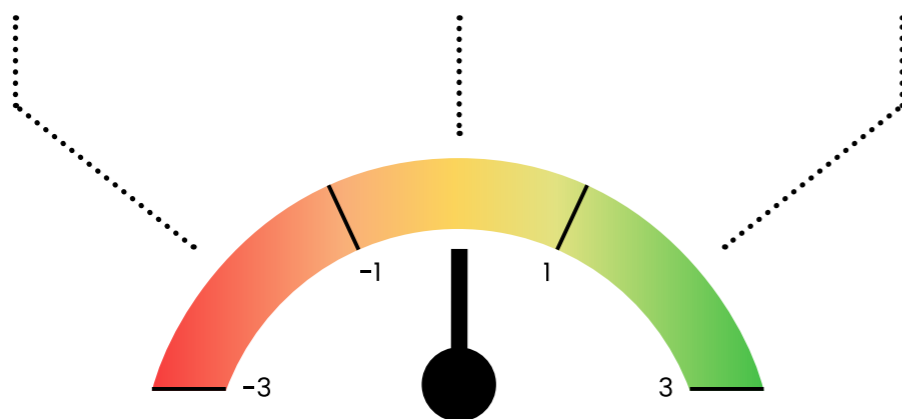
Trend ma negatywny wpływ na realizację celu – działa na jego niekorzyść lub znacząco spowalnia jego realizację.

ocena -1 do 1
STAGNACJA

Trend nie pozwala na realizację celu na tyle szybką, by do 2030 roku zaszła w jego obszarze realna zmiana.

ocena 1 do 3
PROGRES

Trend ma pozytywny wpływ na realizację celu – umożliwia wykonanie planu o czasie lub przed czasem.

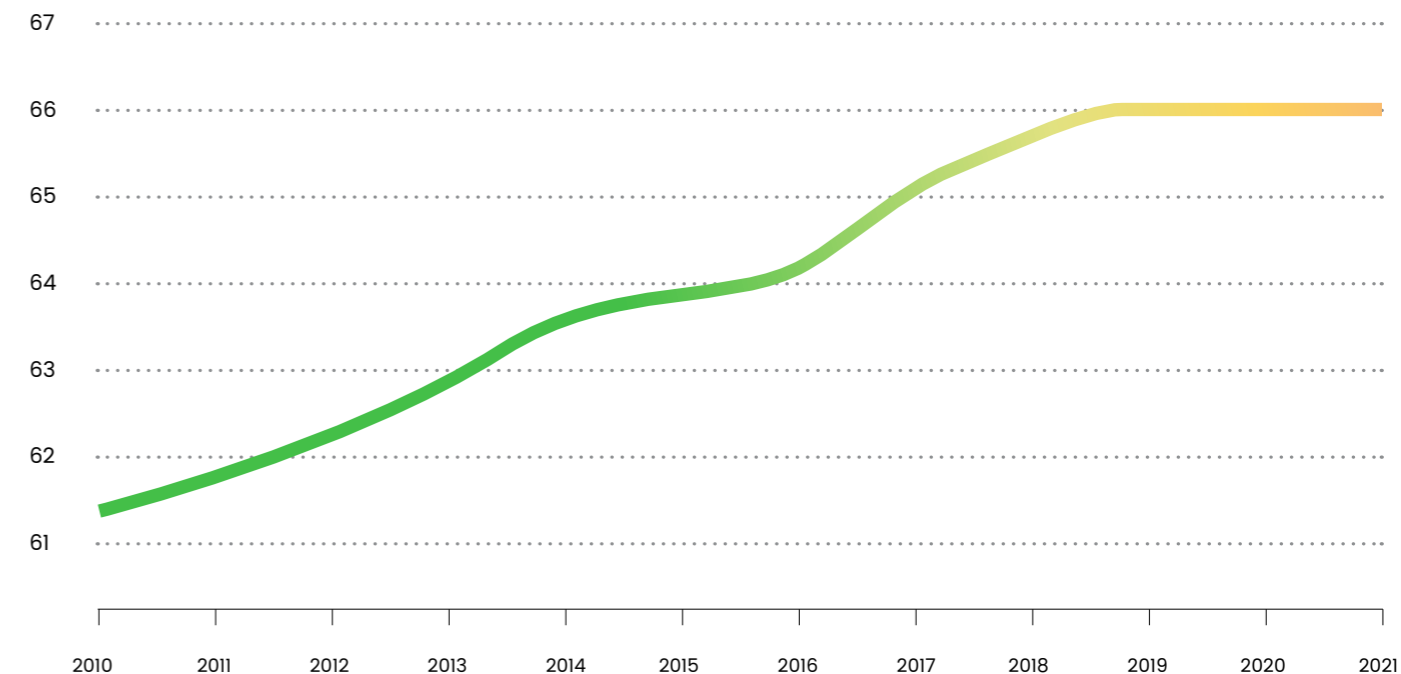
Ankieta ilościowa, za pomocą której eksperci oceniali wpływ trendów na realizację celów zrównoważonego rozwoju, przeprowadzona została w dniach 7-31 lipca 2022.

Wpływ trendów na realizację celów zrównoważonego rozwoju

Od momentu przyjęcia Agendy 2030 co roku publikowany jest Raport Zrównoważonego Rozwoju (Sustainable Development Report, SDR), który monitoruje progres w kontekście ustalonych celów. Niestety, od dwóch lat świat nie dokonuje żadnego postępu w obszarze realizacji celów (por. wykres 1), a przed 2020 rokiem był on i tak niewystarczający, by osiągnąć ustalone założenia. Na taki stan rzeczy ma wpływ bardzo wiele kwestii, w tym nakładające się w ostatnim czasie kryzysy zdrowotne (pandemia COVID-19) i te związane

z bezpieczeństwem na świecie (wojna na Ukrainie). Pogłębiły one znacząco kryzys na rynku energii i żywności, powiększyły istniejące nierówności, istotnie spowolniły wzrost gospodarczy i negatywnie wpłynęły na sytuację krajów, zwłaszcza tych rozwijających się. Istotnym problemem w realizacji założeń Agendy 2030 zdaje się być również to, że celów i zadań jest bardzo dużo, przez co nie są one traktowane holistycznie, lecz wybiórczo.

Wykres 1.
SDG Index, średnia dla świata, lata 2010-2021

Źródło: Sustainable Development Report 2022. From Crisis to Sustainable Development: the SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond, Cambridge University Press, 2022.

Jeśli chodzi o wyniki dla Polski, to jako kraj dokonaliśmy w ostatnich latach ogromnego postępu. Dziś, z wynikiem 80,54, zajmujemy dwunaste miejsce w rankingu, a osiem lat temu startowaliśmy z miejsca trzydziestego ósmego z wynikiem 69,8 pkt. Ogromne postępy poczyniliśmy zwłaszcza w celu 1: Koniec z ubóstwem, Celu 4: Dobra jakość edukacji, celu 8: Wzrost gospodarczy i godna praca oraz celu 9: Innowacyjność, przemysł, infrastruktura. Złożyły się na to różne czynniki, takie jak projekty rządowe mające na celu zmniejszenie ubóstwa czy zaangażowanie biznesu w różne projekty inwestycyjne związane z dobrą koniunkturą gospodarczą. Nie oznacza to jednak, że wszystkie zadania w danych celach zrealizowaliśmy. Do naszych największych wyzwań wciąż należą cele związane ze środowiskiem, w szczególności cel 13: Działania w dziedzinie klimatu i cel 12: Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja oraz powiązany z nimi cel 7: Czysta i dostępna energia. Zwłaszcza cel 13 to nasza bolączka, tym bardziej że wymaga strategicznej zmiany. Tylko strategiczna współpraca w tym obszarze może przynieść efekty. Obecnie to nasze kluczowe wyzwanie. Warto dodać,

że w ostatnich dwóch latach dynamika pozytywnych zmian w osiąganiu celów w Polsce mocno spadła. Od poprzedniego roku nasz wynik poprawił się nieznacznie, tylko o 0,3 pkt. Tę trudność w poprawianiu wyników zauważyć można również wśród liderów rankingu. Indeks dziesięciu najlepszych krajów w ostatnich sześciu latach wzrósł tylko o trzy procent i różni się nieznacznie (2016 – 807,6, 2022 – 827,5). To pokazuje, że realizacja zadań powyżej osiemdziesięciu punktów (w stupunktowym zestawieniu) jest bardzo trudna i nawet najbardziej zaawansowane kraje znajdują się w staganacji mimo intensywnych wysiłków podejmowanych na rzecz realizacji Agendy 2030 przez wszystkie kluczowe sektory.

Małgorzata Greszta, CSR Consulting

Analiza wpływu trendów na realizację celów zrównoważonego rozwoju prowadzi do podobnych wniosków. W 7-stopniowej skali (od -3 do +3) wskaźnik wpływu wszystkich trendów na wszystkie cele zrównoważonego rozwoju wynosi 0,6, co oznacza, że w rzeczywistości świat stoi w miejscu, jeśli chodzi o postęp w realizacji ustalonych założeń (por. wykres 2).

Jedynym megatrendem, który uzyskał wskaźnik powyżej 1 i tym samym pozytywnie wpływa na realizację celów (tzn. pozwala na ich wykonanie o czasie lub wcześniej), jest megatrend biologia technocentryczna – w jego skład wchodzi głównie trendy związane z działaniami w obszarze ochrony zdrowia, w tym działania prewencyjne (sickare to healthcare, bioekonomia i człowiek+). Megatrendy, które uzyskały najniższy wskaźnik i tym samym najbardziej negatywnie wpływają na realizację celów, to: kryzysy zdrowotne (wskaźnik na poziomie 0,1), utrata spójności społecznej (wskaźnik na poziomie 0,2) oraz świat lustrzany (wskaźnik na poziomie 0,3) – por. wykres 3.

W szerokim ujęciu, trendy są pochodną aktywności ludzi. A to oznacza, że można na nie wpływać – spowalniać je lub przyspieszać – za pomocą różnego rodzaju działań czy instrumentów prawnych. Biznes doskonale rozumie istotę trendów, obserwuje je w odniesieniu do swojego rozwoju i budowania strategii na przyszłość. Warto jednak na trendy patrzeć również przez pryzmat działań sprzyjających realizacji Agendy.

Globalny Indeks SDG 2016

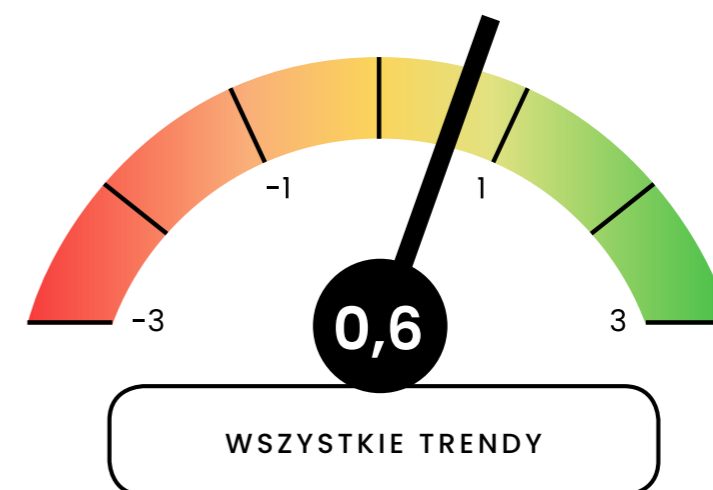
1. Szwecja (84,5)
2. Dania (83,9)
3. Norwegia (82,3)
4. Finlandia (81,0)
5. Szwajcaria (80,9)
6. Niemcy (80,5)
7. Austria (79,1)
8. Niderlandy (78,9)
9. Islandia (78,4)
10. Wielka Brytania (78,1)
- ...
- 38. Polska (69,8)**

Globalny Indeks SDG 2022

1. Finlandia (86,5) ↑
2. Dania (85,6)
3. Szwecja (85,2) ↓
4. Norwegia (82,4) ↓
5. Austria (82,3) ↑
6. Niemcy (82,2)
7. Francja (81,2) ↑
8. Szwajcaria (80,8) ↓
9. Irlandia (80,7) ↑
10. Estonia (80,6) ↑
11. Wielka Brytania (80,55) ↓
- 12. Polska (80,54) ↑**

Wykres 2.

Wskaźnik wpływu wszystkich trendów na wszystkie cele zrównoważonego rozwoju

Wykres 3.
Wpływ poszczególnych megatrendów na cele zrównoważonego rozwoju – porównanie

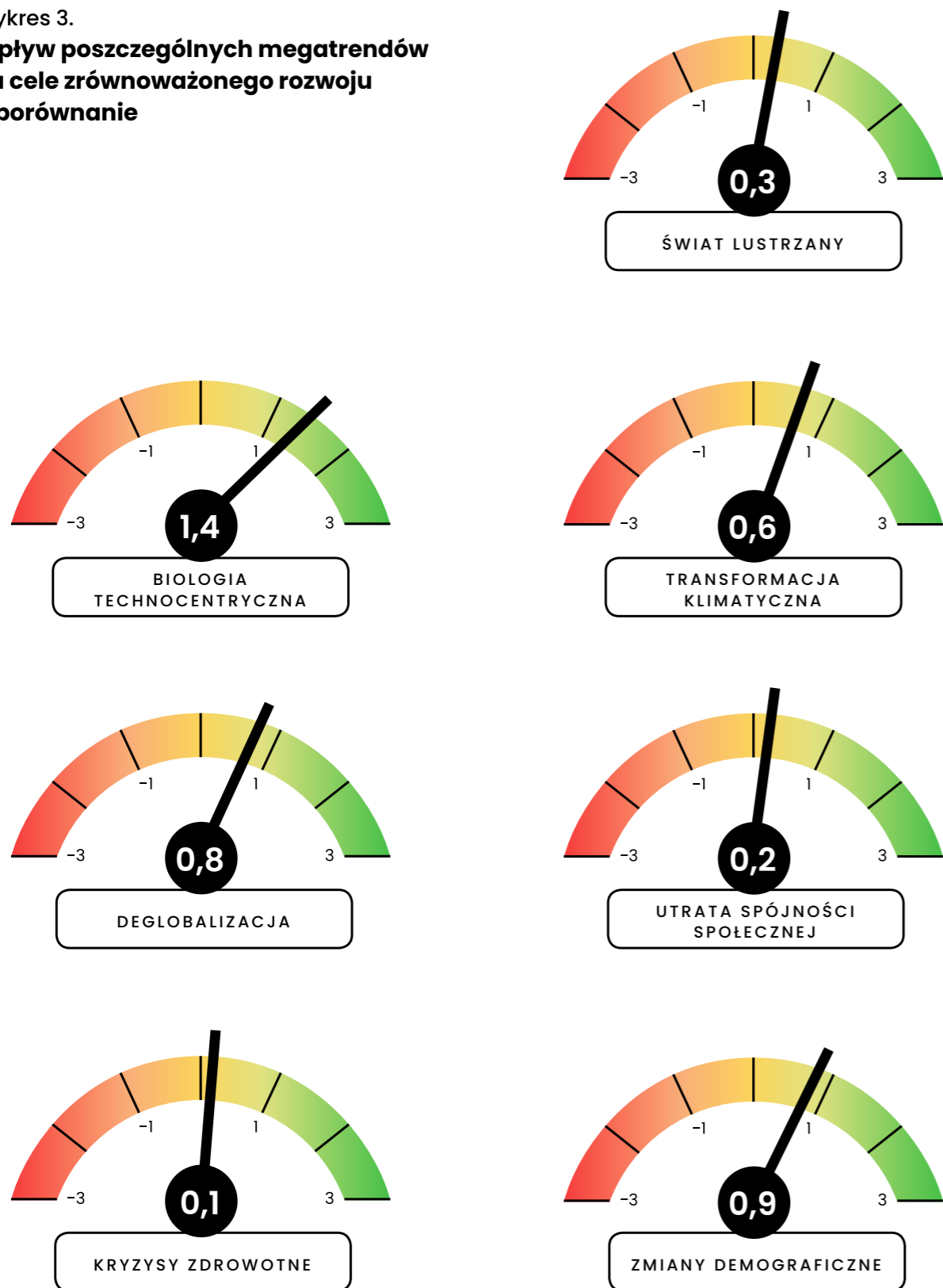

Tabela 3.
Wpływ poszczególnych megatrendów na poszczególne obszary – mapa ciepła

OBSZARY CELÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU →	GODNOŚĆ	JAKOŚĆ ŻYCIA	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	CZYSTE ŚRODOWISKO	KONSUMPCJA	WZROST GOSPODARCZY	POKÓJ	PARTNERSTWA
Świat lustrzany	Orange	Yellow	Orange	Orange	Orange	Yellow	Orange	Orange
Biologia technocentryczna	Yellow	Green	Yellow	Green	Green	Green	Green	Green
Transformacja klimatyczna	Orange	Orange	Yellow	Orange	Yellow	Yellow	Orange	Yellow
Deglobalizacja	Yellow	Yellow	Orange	Yellow	Yellow	Yellow	Orange	Orange
Utrata spójności społecznej	Orange	Orange	Orange	Orange	Yellow	Orange	Orange	Orange
Kryzysy zdrowotne	Red	Red	Orange	Red	Orange	Orange	Orange	Yellow
Zmiany demograficzne	Yellow	Yellow	Orange	Orange	Yellow	Green	Yellow	Yellow

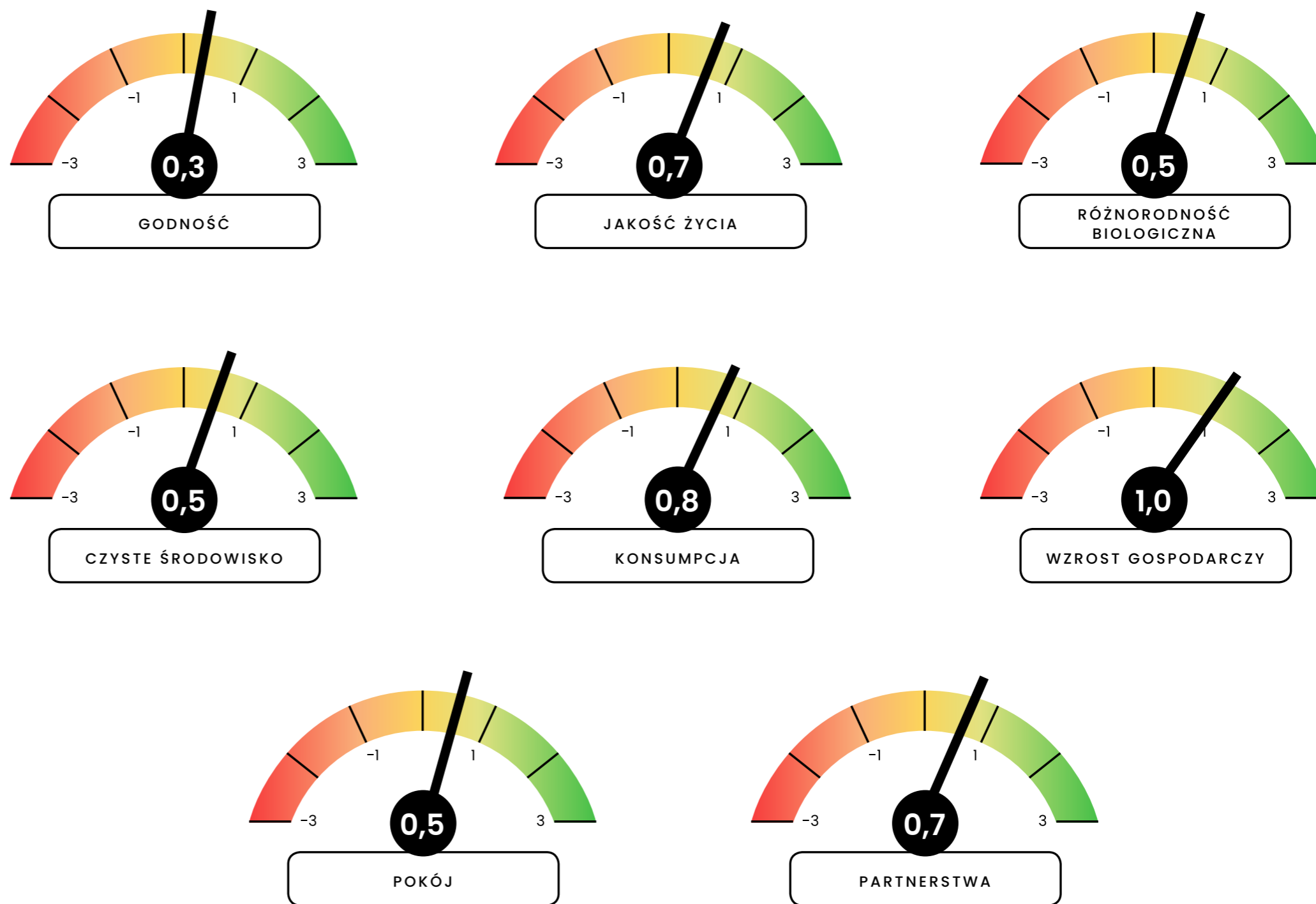
SKALA
 najniższa uzyskana wartość (Red) — najwyższa uzyskana wartość (Green)

Tabela 3. pokazuje dane z wykresu 3 na większym poziomie szczegółowości. Na mapie cieplnej widać wyraźnie, że oprócz biologii technocentrycznej megatrendami, które mają relatywnie pozytywny wpływ na realizację celów zrównoważonego rozwoju są zmiany demograficzne oraz deglobalizacja.

O ile taki wynik megatrendu zmiany demograficzne nie dziwi – w jego skład wchodzi takie trendy, jak inkluzywność i różnorodność, umocnienie kobiet, ReCity czy GenZ – to deglobalizacja jako megatrend, który pozytywnie wpływa na realizację celów zrównoważonego rozwoju na pierwszy rzut oka może być zaskakujący. Warto jednak pamiętać, że na megatrend deglobalizacja składają się w dużej mierze trendy związane z odpornością na czynniki zewnętrzne, tj. samowystarczalność, hiperlokalność, konwergencja usług czy gospodarka społeczna. Można również przypuszczać, że wpływ tych dwóch megatrendów na cele zrównoważonego rozwoju byłby bardziej pozytywny, gdyby nie tzw. trendy hamulcowe. W obszarze megatrendu zmiany demograficzne wskaźnik obniża przede wszystkim taki trend jak osamotnienie, a w przypadku deglobalizacji – wojna wpływów (por. tabela na s. 28–29).

Warto zwrócić uwagę na fakt, że cele zrównoważonego rozwoju nie są realizowane równomiernie. Z danych wynika bowiem, że największą szansę na realizację zgodnie z założeniami Agendy 2030 ma obszar związany ze wzrostem gospodarczym, w którego skład wchodzi takie cele, jak wzrost gospodarczy i godna praca oraz innowacyjność, przemysł i infrastruktura. Obszar ten uzyskał najwyższy wskaźnik – na poziomie 1,0 – ze wszystkich analizowanych obszarów zrównoważonego rozwoju (por. wykres 4). Najniższy wskaźnik – zaledwie 0,3 – uzyskał natomiast obszar godność, w którego skład wchodzi takie cele jak: koniec z ubóstwem, zero głodu, mniej nierówności, równość płci. Taki wynik sugerować może to, o czym wiemy od dawna – nasz świat mówi o zrównoważonym rozwoju, o dobrym życiu, ale tak naprawdę wciąż nastawiony jest na wzrost. Cele związane z przemysłem, postępem gospodarczym i technologicznym realizowane są w większym stopniu niż te związane z jakością życia.

Wykres 4.
Wskaźnik dotyczący poziomu realizacji poszczególnych obszarów zrównoważonego rozwoju

Mapy ciepłne

Najważniejszą częścią przeprowadzonej analizy jest mapa ciepłna wpływu poszczególnych trendów na cele zrównoważonego rozwoju znajdująca się na s. 24-31.

Jak czytać mapę?

Mapa pokazuje, jak każdy z trendów wpływa na każdy cel zrównoważonego rozwoju. Im bardziej mapa świeci się na czerwono, tym bardziej trend negatywnie wpływa na realizację celu (spowalnia lub uniemożliwia jego wykonanie o czasie). Im bardziej mapa świeci się na zielono, tym pozytywniej dany trend wpływa na realizację celu (przyspiesza lub umożliwia jego wykonanie o czasie).

Na kolejnych stronach znajdziesz mapy ciepłne dla poszczególnych megatrendów.

Cała mapa ciepłna do wydrukowania w dużym formacie.

POBIERZ

<https://infuture.institute/mapa-cieplna/>

Warto zwrócić uwagę na fakt zróżnicowanego wpływu danego trendu na poszczególne cele. Na przykład trend transport autonomiczny ma rozpiętość wpływu na poszczególne cele w skali od -1,3 do +1,7. To znaczy, że istnieją cele, których realizację trend ten mocno wspiera, a jednocześnie istnieją cele, których realizacji przeciwdziała. Dostrzeżenie tych zależności jest bardzo ważne, aby przy ostatecznym ustalaniu ścieżek działania zawsze patrzeć holistycznie i uwzględniać ten różny wpływ. Cele są bowiem tak skonstruowane, że ich wspólna, równoczesna realizacja przyniesie oczekiwane efekty.

Małgorzata Greszta, CSR Consulting

CO WYNIKA Z MAPY?

Największy **POZYTYWNY** wpływ na realizację celów zrównoważonego rozwoju mają trendy (w podziale na megatrendy):

- ŚWIAT LUSTRZANY
- Smart życie
 - Niewidzialne technologie
 - Gigałączość

- BIOLOGIA TECHNOCENTRYCZNA
- Sickcare to healthcare
 - Bioekonomia
 - Człowiek+

- TRANSFORMACJA KLIMATYCZNA
- Gospodarka obiegu zamkniętego
 - Świadoma konsumpcja
 - Czysta energia

- DEGLOBALIZACJA
- Hiperlokalność
 - Rezyliencja

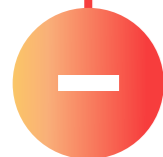
- UTRATA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ
- Being good
 - Inkluzywność i różnorodność
 - Gospodarka społeczna

- ZMIANY DEMOGRAFICZNE
- Umocnienie kobiet

- Kumulacja technowładzy
 - Nierówności cyfrowe
- ŚWIAT LUSTRZANY

- Kryzys surowcowy
 - Przerwane łańcuchy dostaw
- TRANSFORMACJA KLIMATYCZNA

- Polaryzacja
 - Rozczarowanie demokracją
 - Antynauka
- UTRATA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

Największy **NEGATYWNY** wpływ na realizację celów zrównoważonego rozwoju mają trendy (w podziale na megatrendy):

Droga do przyszłości

Przedstawione na poprzednich stronach mierniki wpływu trendów na cele zrównoważonego rozwoju wskazują kierunki, w których powinniśmy podążać. Widać wyraźnie, że skoro najsilniejszy negatywny wpływ na realizację celów zrównoważonego rozwoju mają takie trendy jak: kumulacja technowładzy, nierówności cyfrowe, kryzys surowcowy, przerwane łańcuchy dostaw, osamotnienie, rozczarowanie demokracją, polaryzacja, antynauka czy utrata bioróżnorodności, to w pierwszej kolejności właśnie one powinny być wzmocnione. Podobnie w drugą stronę – jeżeli na realizację celów zrównoważonego rozwoju największy pozytywny wpływ mają takie trendy jak: czysta energia, świadoma konsumpcja, gospodarka obiegu zamkniętego, ekonomia społeczna, inkluzywność i różnorodność oraz umocnienie kobiet – to powinny być podejmowane takie działania, które je wspierają.

Trzeba jednak pamiętać, że samo podejmowanie aktywności, których celem jest wspieranie trendów bądź przeciwdziałanie im, jest dziś niewystarczające. Wśród celów zrównoważonego rozwoju istnieje przecież sto sześćdziesiąt dziewięć konkretnych zadań, które powinny zostać wykonane, a jednak ich realizacja postępuje zbyt wolno. To, co jest nam potrzebne, to równoczesna zmiana na głębszym poziomie – zmiana na poziomie świadomości, myślenia i podejścia do świata. W latach osiemdziesiątych XX wieku, Aurelio Peccei, znany włoski przedsiębiorca, filantrop i współzałożyciel Klubu Rzymskiego, w swojej książce *Przyszłość jest w naszych rękach* pisał tak: „poszukuje się dróg postępu, dobrobytu i ocalenia, nie zastanawiając się jednak nad tym, jak udoskonalić to, czym sami dysponujemy – nasze sposoby myślenia i działania”².

2. Aurelio Peccei, *Przyszłość jest w naszych rękach*, przeł. Irena Wojnar, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 25.

1. Umiejętność myślenia o przyszłości

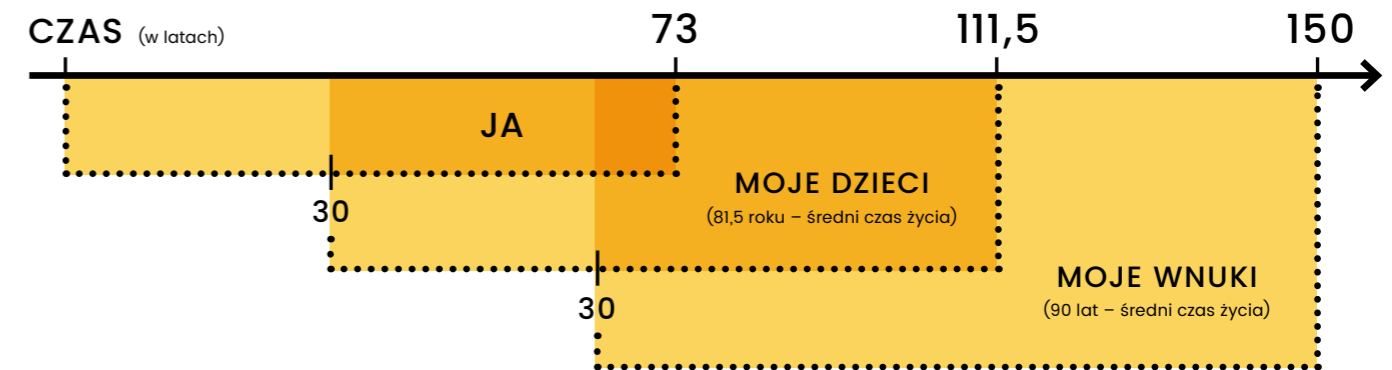
Cechą charakterystyczną naszego świata jest krótkowzroczność. Człowiek od zawsze częściej myślał o swojej korzyści tu i teraz niż o tym, co stanie się za kilka, kilkanaście, kilkadziesiąt czy kilkaset lat. Przykładów jest mnóstwo. Tysiące lat temu, w nieokiełznanej pogoni za dostępem do żywności, człowiek doprowadził do wyginięcia wielkich roślinożerców, w konsekwencji powodując zmianę całego ekosystemu. Dziś, spuszczając na przykład nieczystości do rzek i jezior po to, by uniknąć kosztów ich utylizacji, ryzykuje już nie tylko zmianę środowiska, ale jego śmierć. A przecież obowiązkiem każdego pokolenia jest zostawiać lepszy świat swoim następcom.

To nasze krótkowzroczne podejście ma wiele przyczyn. Jedną z nich jest myśl – po co mam zajmować się światem, skoro mnie na nim już nie będzie? Ale wciąż będą na nim przecież najbliższe nam osoby – nasze dzieci i nasze wnuki. Jeśli uwzględnimy średni wiek, w którym kobiety rodzą dziś dzieci, a następnie zsumujemy średni czas życia naszego, naszego dziecka i naszych wnuków, to okaże się, że perspektywa, którą powinniśmy brać pod uwagę, by zadbać o jakość życia naszych najbliższych, wynosi 150 lat! (por. rysunek 1). I nagle okaże się, że nawet te prognozy, które robimy dziś na trzydzieści lat do przodu, są zbyt krótkie.

To, co jest nam dziś potrzebne, to uczenie się o przyszłości od najmłodszych lat. To zrozumienie, że przyszłość nie jest czymś, co jest daleko i nie zależy od nas, ale wręcz przeciwnie – że przyszłość jest zawsze bezpośrednią konsekwencją naszych działań tu i teraz.

Rysunek 1.

Perspektywa czasowa, jaką powinniśmy brać pod uwagę, jeśli zależy nam na dobru naszych dzieci i wnuków

Rysunek powyżej uwzględnia średni szacowany czas życia współczesnych ludzi, osób urodzonych po 2000 roku oraz osób, które urodzą się w okolicach roku 2030, a także średni wiek, w którym kobieta rodzi swoje pierwsze dziecko. Policzone na podstawie danych Eurostat oraz ourworldindata.org. Opracowanie własne.

2. Umiejętność myślenia systemowego

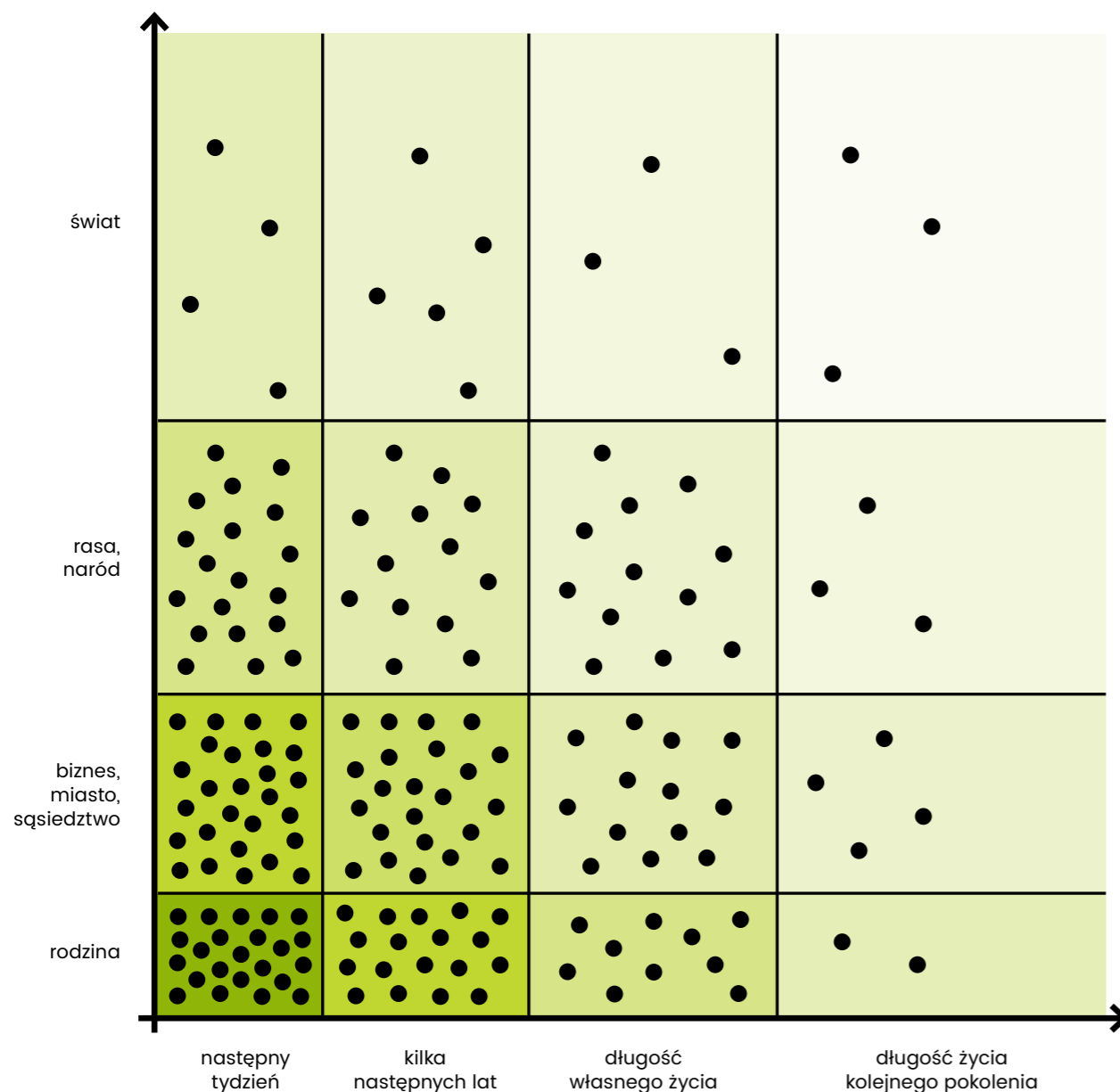
Człowiek nie tylko podejmuje decyzje krótkoterminowe, ale także patrzy przede wszystkim na to, co blisko niego. Interesują go zwłaszcza jego rodzina, sąsiedztwo, szkoła, praca. W drugiej kolejności jego kraj i dopiero na samym końcu to, co dzieje się na świecie (por. rysunek 2). Tymczasem nasz świat jest systemem zamkniętym. Oznacza to, że wszystko ma na siebie wpływ. Trwająca na Ukrainie wojna, teoretycznie setki kilometrów od naszych domów, wpływa na ceny produktów, które kupujemy w sklepach, na to, czy zimą będziemy mieć odpowiednią temperaturę w domu i czy zabranie nam prądu. „Moralna odpowiedzialność za losy ludzi nie wygasa przecież poza granicami państwa, którego jesteśmy obywatelami. I im bardziej świat jest wewnętrznie powiązany i współzależny, tym większy jest zasięg odpowiedzialności wszystkich za losy każdego i odpowiedzialności każdego za losy wszystkich”³.

3. Tamże, wstęp Bogdana Suchodolskiego, s. 6.

Myślenie systemowe potrzebne jest do zrozumienia zależności pomiędzy elementami systemu. Łatwiej wówczas uświadomić sobie, że aby wyeliminować na przykład pandemię chorób zakaźnych, powinniśmy najpierw jako świat zająć się zredukowaniem ubóstwa w najbiedniejszych krajach – bo choroby zakaźne rozprzestrzeniają się najszybciej właśnie tam, gdzie miejsca są przeludnione, gdzie nie ma dostępu do lekarzy, gdzie higiena jest na niewystarczającym poziomie, bo brakuje wody i najpotrzebniejszych środków do życia. Myślenie systemowe pozwala również zdać sobie sprawę z tego, że wszystkie obszary ustalone w ramach Agendy 2030 wpływają na siebie wzajemnie, że działanie w jednym wywołuje efekt w szesnastu pozostałych. Dlatego tak ważne jest traktowanie celów zrównoważonego rozwoju holistycznie, a nie wybiórczo. Tylko całościowe podejście do ustalonych założeń pozwala na ich skuteczną realizację.

Rysunek 2.
Perspektywa człowieka

Zmartwienia, troski i obawy ludzi można umieścić na osi czasoprzestrzeni. Większość ludzi zajmuje się sprawami, które dotyczą ich samych bądź ich najbliższych w krótkim okresie. Tylko nieliczni przyjmują perspektywę, która jest globalna i/lub wybiega daleko w przyszłość.

Źródło: Donella Meadows et al., *The Limits to Growth*, Universe Books New York 1972, s. 19.

Trzeba budować świadomość nie tylko różnych sektorów, ale też obywateli na temat celów zrównoważonego rozwoju. Badanie przeprowadzone w ubiegłym roku pokazało, że znajomość wśród Polaków pojęć takich jak „Agenda 2030”, „zrównoważony rozwój”, „cele zrównoważonego rozwoju” jest bardzo niska. Co prawda większość badanych osób deklaruje znajomość tych terminów, ale jest to wiedza powierzchowna i zazwyczaj ogranicza się do znajomości samego pojęcia czy wręcz sformułowań: „słyszałem/am, ale wiem o co w tym chodzi”. W ciągu pięciu lat od przyjęcia Agendy na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030⁴ faktyczna znajomość pojęć z nią związanych wynosi zaledwie 4-8% (odpowiedź „wiem bardzo dużo, interesuję się tym”). Jest to o tyle ważne – i to drugi aspekt edukacyjny – że brak tej wiedzy może utrudniać zaangażowanie konsumentów czy obywateli w działania, a jest to niezbędny element do efektywnej realizacji celów. Buduje się też przekonanie, że działania pojedynczych osób nie mają znaczenia. Oczywiście, w wielu obszarach potrzebujemy zmian systemowych i strategicznych, na które pojedynczy konsument nie ma wpływu. Ale codzienne małe działania miliona czy pięciu milionów konsumentów już tak.

Małgorzata Greszta, CSR Consulting

3. Solidarność i współpraca

W systemie zamkniętym, w świecie, gdzie wszystko ze sobą jest połączone, oprócz myślenia systemowego niezbędna jest również umiejętność współpracy. Konieczne jest uświadomienie sobie, że jesteśmy od siebie zależni, że żaden kraj nie jest w stanie samodzielnie stawić czoła wyzwaniom, które przed nami. Konieczne jest zrozumienie, że potrzebna nam solidarność i wspólnota; że odpowiadamy nie tylko za środowisko i za planetę, ale przede wszystkim za siebie nawzajem. „Ziemię, która wydawała nam się tak olbrzymią, trzeba od tej chwili widzieć w całej swojej znikomości; znajdujemy się w systemie zamkniętym, całkowicie uzależnieni od Ziemi i uzależnieni jedni od drugich, abyśmy mogli żyć my i przyszłe pokolenia. To wszystko, co nas dzieli, jest nieskończenie mniej istotne od tego, co nas łączy i od niebezpieczeństwa, które nas jednoczy”⁵. Problemem naszych czasów jest jednak to, że w momencie gdy umiejętność współpracy jest nam najbardziej potrzebna, to jest ona także najtrudniejsza do osiągnięcia. Konstrukcja współczesnego świata opiera się bowiem o podziały i rywalizację, potęgowane m.in.

przez polaryzację, dezinformację i bezwzględną walkę o malejące zasoby. W interesie każdego z nas jest więc nie tylko działanie na rzecz partnerstw, ale przede wszystkim przeciwdziałanie temu, co je uniemożliwia.

4. Zmiana w rozumieniu tego, czym jest postęp

Wiele osób nie wierzy, że jakkolwiek postęp w realizacji celów zrównoważonego rozwoju jest w ogóle możliwy. Takie podejście nie dziwi przede wszystkim dlatego, że funkcjonujemy w kulturze negatywizmu. Zgodnie z nią to, co nas czeka, to nieuchronna katastrofa. W debacie publicznej wiele miejsca poświęca się problemom, przed którymi stoimy, ale niekoniecznie już temu, jakie postępy czynimy w ich rozwiązywaniu. Język, który dominuje w mówieniu o zrównoważonym rozwoju, sprawia również, że wiele młodych osób porzuciło jakiegokolwiek działania na rzecz klimatu, bo skoro czeka nas katastrofa i zagłada, to nie ma sensu nic robić.

Mamy również tendencję do patrzenia na postęp jako coś, co ma rozwiązać wszystkie nasze problemy i ostatecznie sprawić, że będziemy żyć w krainie wiecznej szczęśliwości. Takie podejście ma jednak niewiele wspólnego z rzeczywistością. To, co jest nam potrzebne, to zmiana myślenia o tym, czym jest postęp. Powinniśmy raczej traktować go w kategoriach procesu, stopniowej zmiany, która kumuluje się w długim okresie. Takie rozumienie postępu zmienia bowiem naszą perspektywę. Jeśli dopuszczamy do siebie myśl, że postęp jest możliwy, łatwiej nam działać w tym obszarze. Wreszcie w odniesieniu do postępu powinniśmy zweryfikować naszą wielką wiarę w to, że wszystkie problemy, z którymi się zmagamy, można rozwiązać za pomocą technologii. Bo przecież wielu problemom, zwłaszcza społecznym, w tym chociażby takim jak polaryzacja, osamotnienie, wojna, nierówności, technologia, nie jesteśmy w stanie podoląć. Z tego powodu oprócz postępu naukowo-technologiczno-gospodarczego niezbędny jest nam postęp kulturalno-społeczny.

4. Znajomość Agendy 2030 i Celów Zrównoważonego Rozwoju wśród Polaków, Kampania 17 Celów, BNP Paribas 2021.

5. Apel z Mentony, podpisany przez 2200 naukowców z 23 krajów świata, dostarczony sekretarzowi generalnemu ONZ 11 maja 1971; tłumaczenie: Irena Wojnar.

Załącznik 1:

DEFINICJE CELÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Wyliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie.

Wyliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo.

Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu.

Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji.

Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt.

Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie.

Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom.

Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony.

Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt.

Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi.

Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.

Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu.

Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie.

Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi.

Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność.

Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami.

Załącznik 2: DEFINICJE TRENDÓW

1. Decentralizacja

Decentralizacja jest trendem głównie technologicznym, choć widać ją również w innych obszarach. Jej znaczenie rośnie wraz z rozwojem takich technologii, jak chociażby blockchain, internet rzeczy, z upowszechnianiem się koncepcji metawersum i rozwojem internetu w kierunku web 3.0, a także oczekiwaniami młodszych pokoleń. Zgodnie z założeniami internet jako koncepcja ma wrócić do swoich początków: większej otwartości, wolności, ma być oddany w ręce wszystkich użytkowników, a nie zarządzany przez kilka największych spółek technologicznych.

2. Kumulacja technowładzy

Spółki big-tech określane są mianem piątej władzy. Mają wpływ na legislację, ekonomię, innowacje. Posiadając dostęp do danych o użytkownikach, wpływają nie tylko na globalne procesy, ale też na zachowania społeczeństw i wybory jednostek.

3. Remote On

Pandemia drastycznie przyspieszyła przenoszenie się ludzi i ich aktywności do świata cyfrowego – dziś normą staje się, że wszystkie nasze działania mogą być i są zdalne: zdalna medycyna, zdalna praca, zdalne spotkania, zdalne zakupy, zdalna rozrywka etc.

4. Dematerializacja

Intensywne przenoszenie się do świata cyfrowego we wszystkich aspektach życia sprawia, że świat fizyczny znika (np. znikają gotówka, fizyczne sklepy, ludzie w biurach etc), a także zmienia się nasze podejście do kwestii wartości produktu, posiadania, zakupu czy użytkowania.

5. Metaekonomia

Analogicznie do bioekonomii. Tu rozwój gospodarczy związany jest z wprowadzaniem koncepcji metawersum. Metaekonomia dotyczy zarówno rozwoju gospodarki wewnątrz cyfrowego świata (posiadanie, sprzedawanie, własność, koszty, nieograniczony wzrost, nowe waluty, blockchain, NFT), jak i zmian

gospodarczych w świecie fizycznym na skutek wprowadzania i upowszechniania się nowych technologii związanych z budową metawersum.

6. Algorytmizacja życia

Postępująca algorytmizacja sprawia, że człowiek staje się produktem. Systemy, z których korzysta, i narzędzia, którymi się posługuje, budują zindywidualizowane katalogi wiedzy, potrzeb czy motywacji i zachowań. Wybory, podejmowane przez użytkownika internetu w ogromnej mierze opierają się na rekomendacjach algorytmów.

7. Nierówności cyfrowe

W swoim założeniu pojęcie to zakłada nierówności związane z dostępem do sieci i wykluczeniem cyfrowym. Na świecie wciąż około 40% populacji nie ma dostępu do internetu. Rozwój metawersum, nad którym pracują obecnie największe big-techy, może stać się czynnikiem pogłębiającym nierówności cyfrowe.

8. Hakytywizm

Przenoszenie się do świata online sprawia, że także aktywizm zyskuje nowy wymiar. Hakytywizmem określane są te działania hakerskie, które polegają m.in. na włamaniach do sieci lub baz danych po to, by ujawnić informacje na temat m.in. łamania praw człowieka.

9. Dobrostan psychiczny

Trend, którego założeniem jest osiągnięcie w społeczeństwie tzw. mental wellbeing (dobrostanu psychicznego). Obejmuje wszystkie działania związane z szeroko pojętą kategorią zdrowia psychicznego prowadzone zarówno online, jak i offline. W jego zakres wchodzi również takie kwestie jak digital wellbeing czy digital detox.

10. Prywatność

W świecie rosnącej liczby danych oraz śladów naszej działalności i zachowań w sieci walka o prywatność staje się ważnym wyzwaniem współczesności, a cyberbezpieczeństwo jest kluczowym tematem. Zagraża

nam nie tylko kradzież poufnych danych osobowych, ale i utrata prywatności w innej formie (np. danych pochodzących z domów, samochodów, a nawet ubrań).

11. ReCity

Pandemia COVID-19 na nowo zdefiniowała miasta. Transformację przechodzą miejskie usługi, transport, miejsca pracy czy przestrzenie wspólne. Wyzwaniem jest reorganizacja miast tak, aby utrzymać wysoką jakość życia mieszkańców przy jednoczesnym zapewnieniu im bezpieczeństwa.

12. Wielozmysłowość

Pandemia COVID-19 i lockdowny sprawiły, że społeczeństwo zaczęło odczuwać jeszcze większą potrzebę doświadczeń fizycznych. Wraz z koniecznością obcowania ze sobą w świecie cyfrowym coraz bardziej widoczna staje się potrzeba doświadczania świata wszystkimi zmysłami.

13. Zrobotyzowane życie

To trend, który odnosi się do wykorzystywania automatyzacji i robotów w coraz większym stopniu w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego, od przemysłu po pomoc w opiece nad starszymi osobami, edukację etc.

14. Gigałączność

Gigałączność rozumiana jest obecnie jako wdrażanie technologii mobilnej piątej generacji (a w przyszłości także szóstej), które cechują brak opóźnień oraz dużo większa przepustowość sieci. Nowe generacje technologii mobilnej staną się czynnikami stymulującymi rozwój wielu obszarów ludzkiego życia.

15. A-commerce

Trend a-commerce (Anywhere Commerce) odnosi się do wszechobecnej dostępności i możliwości zakupu produktu lub usługi w dowolnym momencie. Nieograniczony dostęp do produktów i usług zmienia przyzwyczajenia niektórych grup konsumentów, jednocześnie zmuszając firmy do zmiany modelu sprzedaży.

16. Smart życie

Trend nawiązujący do wykorzystania technologii w budowaniu niezależności od większych systemów.

Widoczne są tu działania mające na celu bardziej inteligentne zarządzanie zasobami, m.in. wodą czy energią.

17. Niewidzialne technologie

Niewidzialne technologie to trend polegający na tym, że technologia, wpisując się w codzienne życie człowieka, staje się dla niego prawie niedostrzegalna.

18. Wojna wpływów

Wzajemne i coraz bardziej skomplikowane stosunki między dwiema potęgami, USA i Chinami, mają wpływ na resztę świata. Napięcia ekonomiczne, ideologiczne oraz rywalizacja o wpływy i patenty stają się coraz bardziej poważne.

19. Bioekonomia

Jako technologię biologię syntetyczną można porównać do internetu. Podobnie jak internet, biologia syntetyczna wpłynie na intensywny i szeroki rozwój ogromnej liczby branż. Choć aktualnie biologia syntetyczna jest relatywnie niewielkim obszarem, to jej oddziaływanie na gospodarkę będzie olbrzymie. Stąd koncepcja bioekonomii, której wartość – jak już dziś się szacuje – tylko w USA może stanowić wartość prawie 8% PKB.

20. Człowiek+

Trend ten dotyczy rozwoju obszarów i rozwiązań związanych z usprawnianiem człowieka za pomocą technologii. Rozwijająca się nieustannie m.in. inżynieria genetyczna czy inżynieria tkankowa ma pomóc przezwyciężyć liczne ludzkie ograniczenia i eliminować choroby.

21. Sickcare to healthcare

Doświadczamy zmiany paradygmatu w obszarze zdrowia. Z podejścia reaktywnego (leczenia chorób) przechodzimy na podejście prewencyjne (utrzymywanie zdrowia, przeciwdziałanie i zapobieganie chorobom nawet na poziomie genetycznym).

22. Przerwane łańcuchy dostaw

Pandemia miała ogromny wpływ na przerwanie łańcuchów dostaw i tym samym negatywne konsekwencje dla produkcji i handlu. W krótkiej perspektywie sytuacja ta przekłada się na braki w zaopatrzeniu

i rosnące ceny, w dłuższej – na zwrot w kierunku hiperlokalności, trendowi określanemu jako *resilience* (odporność) oraz większą tendencją w kierunku rozwoju gospodarek krajowych.

23. Kryzys surowcowy

Na świecie zaczyna brakować podstawowych surowców. Mierzmy się dziś z niedoborem słodkiej wody, metali, minerałów i innych naturalnych materiałów, w tym żywicy, drewna czy pigmentów. Kryzys surowcowy związany jest oczywiście ze zmianami klimatu, rosnącą populacją, gospodarką opartą na ciągłym wzroście, ale także m.in. ze wzrostem cen, z utrudnieniami w transporcie czy długim oczekiwaniem wynikającym z zamknięcia fabryk.

24. Migracje

Różne czynniki (m.in. zmiany klimatu, kryzysy gospodarcze i polityczne) zmuszają miliony ludzi na świecie do migracji. Tylko liczbę potencjalnych uchodźców klimatycznych do 2050 roku szacuje się na 250 milionów osób. Sytuacja ta wymaga strategicznego i wieloaspektowego działania, na poziomie współpracy lokalnej i międzynarodowej, a nie tylko doraźnych poczynań w obliczu nawarstwiających się kryzysów uchodźczych.

25. Utrata bioróżnorodności

Naukowcy alarmują, że jesteśmy na etapie szóstego masowego wymierania gatunków. Szacuje się, że około 1 miliona gatunków stoi w obliczu wyginięcia. Niszczenie bioróżnorodności planety w wyniku działalności człowieka stwarza ogromne ryzyko nie tylko gospodarcze, ale także społeczne, klimatyczne i zdrowotne.

26. Rezyliencja

Pandemia, kryzys klimatyczny czy gospodarczy, wyzwania, z którymi się mierzymy, kultura nanosekundy i częste zmiany wymuszają na społeczeństwach szybką adaptację do zmieniającego się świata. Rezyliencja staje się jedną z najistotniejszych kompetencji przyszłości.

27. Czysta energia

Rosnąca świadomość energetyczna i lobbing ekologiczny sprawiają, że zainteresowanie zielonymi

źródłami energii stale wzrasta. Długofalowym celem jest przejście na gospodarkę nisko- bądź zeroemisyjną, co pociąga za sobą zmiany prawne na poziomie administracyjnym i konieczność dostosowania się poszczególnych krajów, biznesów i innych graczy do nowej rzeczywistości prawnej.

28. Transport autonomiczny

Wdrażanie autonomicznego transportu (indywidualnego, pasażerskiego, towarowego) wpłynie na funkcjonowanie miast czy utrzymanie bezpieczeństwa. Pandemia COVID-19 przyczyniła się do wstrzymania prac nad wdrażaniem autonomicznego transportu, ograniczono testy i inwestycje.

29. Świadoma konsumpcja

Świadoma konsumpcja to trend, który nawiązuje do rosnącej świadomości konsumentów oraz odpowiedzialnego tworzenia produktów przez marki. Wpisują się w niego również aktywności mające na celu przeciwdziałanie postępującemu konsumpcjonizmowi.

30. Gospodarka obiegu zamkniętego

Trend ten zakłada, że wartość produktów, materiałów i zasobów ma być utrzymywana w gospodarce tak długo, jak to możliwe, by w efekcie ograniczyć wytworzenie odpadów do minimum.

31. Neoplastik

Trend środowiskowy zwracający uwagę na nadmierne wykorzystanie plastiku (zwłaszcza jednorazowego) oraz na szukanie równie wytrzymałych i tanich alternatyw, na przykład: żywych organizmów (w tym m.in. grzybów, bakterii czy glonów), odpadków z procesu produkcji żywności, jak i zupełnie nowych materiałów.

32. Samowystarczalność

Pandemia i m.in. związane z nią przerwane łańcuchy dostaw, kryzys surowcowy, zmiany klimatyczne, przechodzenie na gospodarkę obiegu zamkniętego sprawiły, że coraz wyraźniejszy staje się trend określany jako samowystarczalność. Zakłada on autonomię – i to na wielu poziomach (produkcji żywności, energii, wody) – poszczególnych jednostek (miast, organizacji, fabryk, indywidualnych gospodarstw domowych, budynków etc.)

33. Hiperlokalność

Lokalność jest synonimem tego, co ważne, wartościowe i bardziej autentyczne. Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców jest coraz bardziej powszechne. Jednocześnie firmy, aby niwelować ryzyko, w coraz większym stopniu bazują na lokalnych łańcuchach dostaw.

34. Gospodarka społeczna

Narastające konflikty i rozwarstwienie społeczne, zmiany środowiskowe, ale i takie wydarzenia jak pandemia, generują coraz wyraźniejszą potrzebę poszukiwania i wdrażania rozwiązań zbudowanych na empatii i współodczuwaniu oraz wzrost znaczenia ekonomii społecznej. Konsumenty oczekują, że firmy będą uczciwe oraz wywrą pozytywny wpływ społeczny.

35. Konwergencja usług

Idea konwergencji i łączenia produktów, usług oraz współpracy wielu, czasami zaskakujących podmiotów, nie jest nowa, ale zaczyna nabierać rozpędu. Trend ten wskazuje na rosnącą multifunkcjonalność i odpowiadanie na jak najwięcej potrzeb konsumentów.

36. Osamotnienie

Izolacja społeczna i samotność wpływają na zdrowie społeczeństw (nie tylko psychiczne, ale i fizyczne), generując poważne konsekwencje, także ekonomiczne. Walka ze skutkami spowodowanymi brakiem kontaktów międzyludzkich jest coraz bardziej istotną, szczególnie w czasie pandemii.

37. Polaryzacja

Trend ten wskazuje na pogłębianie się silnych różnic w postawach obywateli dotyczących ważnych kwestii społeczno-gospodarczych. Dyskurs publiczny i wzajemne zrozumienie utrudniają m.in.: deepfake'i, fake newsy czy algorytmy, które wybiórczo prezentują nam informacje.

38. Rozczarowanie demokracją

Z badań prowadzonych przez Cambridge University's Centre for the Future of Democracy wynika, że od 2005 roku systematycznie rośnie niezadowolenie z demokracją, zwłaszcza w krajach rozwiniętych. W 2020 roku wskaźnik ten osiągnął najwyższą wartość – aż 58% respondentów badanych w 77 krajach

demokratycznych na świecie wskazało swoje rozczarowanie tą formą ustroju. W połączeniu z takimi kwestiami jak: narastająca polaryzacja, fragmentaryzacja, coraz wyższy poziom braku zaufania (w społeczeństwie, ale też do rządów, mediów, nauki), niepokoje społeczne, rosnąca rola spółek technologicznych czy zmiany geopolityczne coraz wyraźniej rysują się pytania o przyszłość demokracji w ogóle.

39. Utrata samosterowalności

Na skutek postępującej technologizacji i algorytmizacji życia człowiek traci poczucie wolności i samosterowalności. Decyzje, które podejmuje, i wybory, których dokonuje, opierają się bowiem w ogromnej mierze na działaniu algorytmów. Często zresztą dana osoba nie ma świadomości, jak bardzo spółki technologiczne sterują jej zachowaniem. Do poczucia utraty kontroli na własnym życiu dochodzą również czynniki społeczne i geopolityczne, a także nastroje popandemiczne.

40. Siła sprzeciwu

W związku z m.in. pogłębiającymi się nierównościami czy nasileniem skrajnych poglądów coraz bardziej wyraźne stają się napięcia i niepokoje społeczne. Manifestacje, protesty, bunt są wyrazem sprzeciwu wobec zastanego porządku rzeczy czy sposobem prezentowania poglądów.

41. Antynauka

Dezinformacja, fake newsy, rozprzestrzenianie się i umacnianie teorii spiskowych, wreszcie sceptyczne podejście wobec nauki i metod naukowych sprawiają, że rośnie popularność koncepcji nazywanej antynauką. Nauka przestaje być obiektywną dziedziną, która buduje uniwersalne podstawy funkcjonowania w społeczeństwie.

42. Antytech

Antytech to postawa silnego sprzeciwu wobec dużych firm technologicznych i ich negatywnego wpływu na funkcjonowanie jednostek oraz społeczeństw. Wiąże się z nią także bardziej świadome korzystanie z technologii lub rezygnacja z jej nadmiernej obecności w codziennym życiu.

43. Transparentność

Trend wskazujący na rosnącą rolę transparentności, przejrzystości i autentyczności w wielu obszarach naszego życia (zarówno zawodowego, jak i prywatnego).

44. Inkluzywność i różnorodność

Inkluzywność i różnorodność to trend, który wskazuje na rosnącą potrzebę otwartości na wszystkie grupy społeczne oraz wspieranie ich aktywności.

45. Being good

Trend, zgodnie z którym marki podejmują działania w kierunku wzięcia odpowiedzialności za świat, w jakim funkcjonują (w tym walka o różnorodność, zrównoważoną produkcję czy niwelowanie nierówności płacowych kobiet i mężczyzn).

46. Srebrne tsunami

Do 2050 roku co trzeci Europejczyk będzie miał ponad 60 lat. Rosnąca liczba osób starszych w społeczeństwie wpływa na funkcjonowanie i projektowanie miast, miejsc pracy, produktów etc.

47. Wpływ GenZ

Pokolenie, które jako pierwsze wychowywało się w całkowicie cyfrowym świecie. To ukształtowało ich potrzeby i zdefiniowało nowe oczekiwania wobec produktów i usług, z którymi muszą mierzyć się dzisiaj marki.

48. Zalpha

Pandemia COVID-19 jest wydarzeniem definiującym rozwój dwóch najmłodszych pokoleń: generacji Alpha i generacji Z. Ze względu na to wspólne doświadczenie styk tych dwóch pokoleń określany jest mianem Zalpha.

49. Urbanizacja

Liczba mieszkańców miast stale rośnie, przyczyniając się nie tylko do rozbudowywania megamiast, ale także do budowania nowych ośrodków miejskich. Rosnąca populacja mieszkańców miast wpływa także na rozlewanie się istniejących ośrodków miejskich. Jedną z konsekwencji tego zjawiska jest suburbanizacja, czyli założenie, że więcej osób mieszka w strefach podmiejskich niż w samym mieście, a jednocześnie osoby te aktywnie korzystają z miejskiego życia.

50. Umocnienie kobiet

Trend określany także jako #girlpower czy #womensomics, dotyczy rosnącej roli kobiet w życiu społecznym, ekonomicznym czy politycznym

51. Normalizacja seksualności

Trend, zgodnie z którym seks i seksualność nie są już tematami tabu. Mówi się o nich w sposób otwarty, także m.in. o seksie osób starszych czy osób z niepełnosprawnościami. Coraz głośniejszy i mocniejszy wybrzmiewa również społeczny sprzeciw wobec nadużyć w tej sferze ludzkiego życia.

52. Hiperpersonalizacja

Trend ów wskazuje na wykorzystanie danych na temat pojedynczej jednostki i kierowanie komunikatu bezpośrednio do niej. Technologiami wspierającymi są tu przede wszystkim uczenie maszynowe, AR czy geolokalizacja.

53. Cyfrowe zdrowie

Trend wskazujący na rozwój cyfrowych rozwiązań w obszarze szeroko pojętego zdrowia w oparciu o m.in. takie technologie jak VR, AR, AI czy IoT.

54. Lekooporność

Oporność bakterii na leczenie antybiotykami to trend, który narasta od lat sześćdziesiątych XX wieku. Z powodu lekooporności mikroorganizmów na świecie już dziś umiera rocznie blisko milion ludzi – i nie dotyczy to tylko krajów rozwijających się, ale także Europy i USA, a z danych ONZ wynika, że liczba ta może wzrosnąć nawet do 10 milionów w 2050 roku.

infuture institute

Infuture.institute to instytut forecastingowy, który definiuje najważniejsze trendy, opisuje je i wskazuje konsekwencje dla gospodarki, kategorii rynkowych czy konkretnych marek. Instytut powołany został przez Natalię Hatałską, jedną z najbardziej wpływowych i uznanych ekspertów w dziedzinie analizy, prognozowania i badania trendów w relacjach na styku rynek-marka-technologia-konsument.

Instytut monitoruje i analizuje wszystkie czynniki, w tym zwłaszcza technologiczne i społeczne, które mogą wywołać fundamentalne zmiany w poszczególnych kategoriach w określonej perspektywie czasowej (krótko-, średnio- i długoterminowej). Na tej podstawie definiuje trendy, opisuje je i wskazuje konsekwencje dla gospodarki, kategorii rynkowych czy konkretnych marek. Odpowiada na pytanie: Co może się zdarzyć? – tym samym dając przedsiębiorstwom i organizacjom podstawy do planowania strategicznego. Pomaga przygotować się na zmianę, podejmować lepsze decyzje, szukać szans i możliwości oraz odkrywać nowe kierunki rozwoju.

<http://infuture.institute>
kontakt@infuture.institute

CSR Consulting to firma specjalizująca się w strategicznym doradztwie w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu i zrównoważonego rozwoju. Misją doświadczonego zespołu, którego liderką od 17 lat jest Małgorzata Greszta, jest inspirowanie firm do prowadzenia i rozwijania biznesu odpowiedzialnie i innowacyjnie – w odpowiedzi na wyzwania Agendy 2030.

CSR Consulting pomaga swoim klientom zrozumieć strategiczny kontekst działań CSR/ESG na podstawie badań i raportów oraz inspirowanie do działania poprzez eksperckie fora wymiany wiedzy i sesje edukacyjne.

W 2017 roku CSR Consulting zainicjowało i aktywnie prowadzi największą w Polsce kampanię (Kampania 17 Celów) na rzecz realizacji Agendy 2030 przez polski biznes.

Kampania 17 Celów to inicjatywa inspirowania i budowania w szerokim partnerstwie rozwiązań wspierających realizację celów zrównoważonego rozwoju przez polski biznes.

Dzisiaj Kampania skupia działania ponad 900 podmiotów w blisko 30 inicjatywach oferujących konkretne działania dla firm przyczyniających się do realnej zmiany w poszczególnych celach. Poza działaniem edukacyjnymi Kampania stworzyła wiele narzędzi dla firm, jak chociażby Barometr Wpływu, czy powołała do życia Polski Pakt Plastikowy czy Koalicję 5 Frakcji. W 2021 roku, w odpowiedzi na przeprowadzone badania konsumenckie, powstała kampania edukacyjna Dobre Cele (www.dobrecele.pl), która uczy, jak skutecznie realizować Agendę 2030 w codziennym życiu.

www.kampania17celow.pl

• **infuture**
• **institute**

październik 2022